

LIBER SECUNDUS,

De

Morbis medii ventris.

C A S U S I.

De Angina.

HISTORIA.

A Dmodum Reverendus, Generosus & nobilis Dn. Henning. Manteuffel / Episcopi Camernensis Consiliarius & Canonicus Ecclesia Collegiata Colbergenfis, & c. temporeverno, pluvioso & c. humido dolore faucium & gutturis subito prehendebatur cum insigni respirationis difficultate & deglutionis impedimento, lingua & fauces intus tumore & rubere videbantur, calor etiam aderat preternaturalis pulsusque celer & frequens.

RESOLUTIO.

Illam dividi, solet in notham & exquisitam: in illa symptomata non sunt adeo vehementia, non tanta febris, non tantus calor, neque tumor respiratio etiam non adeo difficilis: in hac vero nempe vera de qua acturi, symptomata sunt graviora.

Definitio. Est inflammatio musculorum faucium, cum tumore, rubore & calore febrili.

Adest inflammatio musculorum faucium, nempe in- & externarum, in principio quidem inflammatio & tumor

musculorum externorum non semper manifeste apparet, sed in statu; sin musculi interni magis sint inflammati, tunc etiam manus periculum & symptomata majora sunt, major adest respirandi & deglutiendi difficultas. Sin vero externi magis sunt inflammati, tunc tumor & dolor etiam magis extra percipiuntur & non ita vergunt versus interiora; unde Hippocr. sic loquitur, Angina correpto, si tumor in collo appareat bonum, extra enim vertitur morbus. Causa proxima hujus affectus est inflammatio, quam sequitur febris, respiratio & c. Sed videndum quomodo fiat inflammatio.

Omnis inflammatio fit à sang. restagnante. Sanguis restagnat sæpe in venis rarius in arteriis, ratio est, quia arteriæ profundius jacent, quam vena, hinc etiam sanguis arteriosus non ita expositus est injuriæ aëris ut venosus, conducit etiam structura, arteriæ enim duplici tunica, venæ vel unica præditæ, dum itaque arteriolæ intumescunt, variæ egrediuntur partes, & quo plures spiritus siores sunt qui exeunt, eò facilius reliquus ad correfluens restagnare & in coagulū abi-

re potest, imprimis si accedat aëri frigidus, humidus & pluviosus.

Sanguis etiam extravasatur quando venula aliqua rumpitur, quod fieri potest à percussione violentâ, casu ab alto, plaga inflictâ &c. Si enim plaga infligitur paulo post sanguis subter cutem affusus apparet; sæpius etiam os frangitur quod vasa dilacerat; l. m. ruptio vasorum fit à plethorâ; notandum tamen plethoram per se nunquam posse ruptionem vasorum inducere, quamdiu non accedit causa aliqua externa, ratio quia sanguis in plethora adhuc juxta naturæ leges permeat vasa omnia, & tamdiu movetur æqualiter in illis, quamdiu ipsi non ponitur obex à causa aliqua; sin verò accedat frigus aëris externi, tum restagnare cogitur & abit in coagulum, unde postmodum ruptio vasis; vel etiam ruptio vasorum in plethorâ fieri potest, si præcedat exercitium corporis vehemens.

Sanguis etiam extravasari potest propter restagnationem factam à compressione vasis, nam quando humores circulantes in tubulis restagnant, quo minus ex vasis lymphaticis possint repelli versus interiora, tum in illa parte oritur compressio vasorum à tumidis tubulis, unde sanguis in motu impeditur, vasa extenduntur & tandem rumpuntur, unde sanguis exstillat, siquidem omnes partes sanguinem constituentes semper in rapidissimo sunt motu, & continuo perreptant omnes poros & mæandros corporis, quamdiu in motu non impediuntur; sin verò fiat vasorum compressio, statim oritur lucta, progressivus enim sanguis motus impeditur & intestinus augetur, illæ partes enim sanguinis cum deberent progredi secun-

dum lineam rectam, propter compressionem resiliunt, in se invicem vibrantur, unde vas distenditur & postmodum sanguis extravasatur, & sic facile concipere possumus, quomodo sanguis propter compressionem restagnans quoad motum intestinum augeatur, ratione verò progressivi lædatur; duplex enim motus est sang. in corpore; progressivus, qui fit à centro ad superficiem & contra, diciturque circularis: alter intestinus vocatur, dum qualibet particula circa centrum suum proprium agitur.

Illud, quod compressionem excitat & sang. restagnare facit, non semper remanet in parte aliqua affecta, sed sufficit, si per breve spatium manerit, in momento enim motus progressivus turbari potest & sanguis extravasari, e. gr. si alicui colaphus infringitur, licet removeatur manus, tamen paulo post sequitur tumor & inflammatio, qui provenit ex turbatione motus progressivi, tum enim partes magis volatiles & spirituosæ egrediuntur per poros, per momentaneam illam concussionem relaxatos, unde reliquus sanguis incrassescit & inflammatur.

Talis vasorum compressio etiam fieri potest à pituita ut in nostro casu hinc A. N. inflammatio rubor & dolor à sang. pituitoso musculos fauci &c. Notum enim est in omnibus corporis partibus reperiri glandulas, quæ varias particulas ex sang. recipere possunt & debent, quædam enim recipiunt acidas, quædam etiam facili fieri lympham s. aquosas jam etiam facili fieri potest, ut ab aëre frigido glandulæ lædantur, (præsertim circa collum quæ præ aliis injuriæ aëris exponuntur) ut lymphæ contenta abeat in coagulum, & eructetur in

in partes venosas, ubi obstruit sang. restagnare facit, vel illum sua aciditate coagulat. Unde patet quare quis tam facile anginam incurrere possit, si vel semel exposuerit corpus aeri frigido, tum enim lymphæ in glandulis contenta, incrassescit, à qua intumescunt, & in partes alias coagulum eructant, ubi subinde inflammatio oritur. Facile etiam quis corripit potest angina, si valde fervidus assumat potum nimis frigidum, ubi enim talis fervor & calor ibi copiosa materia ætherea, quæ accedentem liquorem frigidum, vel saltem plurimas ejus partes statim secum rapit, ad latera impellit & summè agit, (qui motus dicitur inflammatio:) imò eodem modo materia subtilis liquorem frigidum in faucibus agit, quali in ferro candente, si enim ferro candenti effunditur ∇ statim rapitur à materia subtili ad latera, unde strepitus.

Sed Quæ. Quare sang. extravasatus tantum calorem suscipiat, videmus enim illum esse grumosum, constantem partibus crassioribus, E. ineptus est ad effervescentiam? R. In sang. extravasato quidem cessat motus progressivus, multæ enim partes spirituosiores recesserunt, sed intestinus augetur; in sang. grumosi pori sunt valde perversi & angustati & adeo exiles facti, ut nihil admittant præter insensibiles quasdam partes, partibus primi elementi separatis. Oritur autem toties effervescencia & calor, quoties materia subtilis cum nonnullis terrestribus in parte subsistere cogitur, crassiores enim tunc partes ab illa agitantur, quæ facile sequuntur motum materiæ primi Elementi: quod etiam materia subtilis cum nonnullis terrestribus subtilioribus continuo permeet

sang. grumosum extravasatum exinde clarum, quia sanguis putrescit, illa etiam putredo fieri non potest absque magno aliquo motu licet insensibili particularum, quia alium situm, figuram, motum & magnit. acquirere debent. Probatum m. h. exemplo; nempe, si quis radiis solaribus per aliquot horas carnem recentem exposuerit, statim fit putrida; dicit quis partes carnis non moveri, certè putredo aliud suadet, quæ certè absq; vehementi motu in carne fieri non potest, licet motus in sensus non incurrat; talem motum etiam in sang. extravasari observamus, ut enim fiat putridus & in pus abeat, certè prævia effervescentiâ partes aliter disponi debent, quia novus calor etiam producit. Sic etiam calx viva ex effusione aquæ effervescit, ebullit, ratio quia habet tales poros qui admittant Solis particulas aquæ stipatas sola materia primi elementi, unde talis agitatio & effervescencia in calce.

Quomodo sanguis extravasatus abeat in inflammationem excitandam, monstratur hoc exemplo: In gramine crescente, virescente nunquam fit fermentatio in sensus incurrens, quia pori ita adhuc sunt aperti, ut succus nutritivus cum materia subtili illos ingredi possit. Sin vero gramina abscindantur, exsiccentur, & in acervum colligantur, tunc pori etiam aliter figurantur & ita coarctantur, quo minus succus nutritivus innata materiæ subtili possit libere influere, dum vero liber motus denegatur, partes in se invicè vibrantur, moventur, ut tandem fumus, inflammatio & calor imò sæpe aperta flamma in gramine oriatur. Similiter fit in sang. in flatu, naturali enim omnes sang. sinus adhuc valde sunt inflati, inflati, pori

Q 99 3

magis

magis extensi, ut quælibet particulæ ingredi possint, sin vero sang. restagnet vel extravasetur, poro aliter figurantur & coarctantur, ita ut non omnes particulæ ingrediantur, sed saltem subtiles cum materia subtili, atque ita in se invicem vibrantur, unde inflammatio.

Dictum fuit quomodo fiat inflammatio & effervescentia in sang. extravasato.

NB. Ad inflammationem alicujus partes non semper requiritur ut sang. extravasetur, sed sufficit si modo restagnet, ut motus progressivus, quo tendit sanguis in orbem, mutetur in intestinum, (quod sit facile, si ab humoribus circulantibus vas comprimitur, & ille motus intestinalis tardior est quam progressivus, vix enim in currit in sensus:) ut sit in inflammatione oculorum, ubi sine extravasatione sanguis inflammatur, unde vasa turgent & valdè rubescunt.

Not. ex Malpigio, sang. in corpore nostro esse corpus solidum, continuum & extensum.

Calorem particularem alicujus partis affectæ tandem sequit. calor totius, nempe febris, præprimis si pars inflammata sit cordi valde vicina, sic in pleuritide citius occurrit febris symptomata, quam angina seu inflammatione pedis; nam in tali inflammatione partis alicujus semper halitus seu particulæ quædam volatiles communicantur properanti sang. versus cor, si igitur tanta in copia communicantur ut possint turbare mixtionem sang. tunc oritur febris symptomata, sin vero pars aliqua inflammata longius à corde sit remota, tunc citra febrim esse potest, quia

in minori copiâ halitus illi calidi intrant sang. hinc angina est vel cum vel sine febre.

Respiratio adest difficilis & deglutitio impeditur, ratio, quia via ob intumescentiam musculorum sunt angustatæ, quo minus aer possit liberè ingredi, & quia muscoli valde tument qui debent ingressum cibi juvare, non possunt liberè moveri, unde deglutendi difficultas.

Angina cognitu facilima, quia adest respit. diffic. deglut. diffic. &c.

Prognosis. Omnis angina periculosa & facile ex errore ægrotantis, vel Medici potest reddi lethalis; facile enim via claudipotest, & æget suffocari, imprimis si tumor intus recedat, sine aere etiam vivere non possumus.

Curatio instituenda juxta indicationes. (1) Sanguis, quia peccat in motu, est evacuandus, ne majori cum impetu ruat ad partem affectam, hinc V. V. in angina tam generosum remedium, sectâ enim venâ in brachio sanguis magis eò tendit, derivationis gratia sub lingua fieri potest; derivatio enim fit ad partem vicinam, revulsio ad partem remotam: (2) postmodum inflammatio indicat quidem refrigerantia, sed in hâc parte tuto non exhibentur. E. maxima opus est cautela in exhibendis externis in Angina.

Veteres solebant distinguere principium augmenti & statum, in principio admitterebant refrigerantia & repellentia, verum si hoc quis vellet tentare, certè magis repelleret ad interna & tumorem internum auget. Quoad gargarismos in principio admittimus repellentes, quia

quia repellat ad alias partes, si detinentur in ore. Foris igitur statim resolventia & discutientia applicanda, quæ debent esse calida, ut poros aperiant, humorem incrassatum attenuent, ut dissipari possit.

Si hæc frustra adhibentur, suppurantia sunt præscribenda, (quæ in principio augent effervescentiam:) facta suppurantione sang. apparet sub facie alba & dicitur pus.

Quær. An sanguis extravasatus non iterum possit resorberi à venis, si emollientia discutientia & resolventia exhibeantur? Resp. Dist. sunt vasa, quamprimum sanguis effusus est è vase aliquo, statim oscula exactè clauduntur & collabuntur, quo modo illa iterum ita dilatari possunt ut sanguis in vas possit recipi. Verum in contrarium afferunt tumores pedum, dicunt, si adhibetur purgans, altero mane tumor evanuit. E. humor fuit absorptus à vasis; sed resp. sit hoc à vasis lymphaticis, à quibus in tubulis restagnantes humores circulantes recipiuntur, præprimis si per medicamentum obstructio referretur, quamvis autem hoc fieri possit à vasis lymphaticis tamen non à venis.

Quæ pro repellendo præscribuntur A. N. habet.

Externa sub forma cataplasmat, pleurumque applicantur, quia continuo pat-

tes intrant per poros foris intus spectantes, quæ humorem vitiosum exagitant, unde faciliè partes volatiles dissipari possunt relicto stamine sanguinis, quod parum mutatum prævia effervescentia vocatur pus.

Nocent purgantia, hinc statim ad sudorifera properandum, ut motus humorum fiat à centro ad superficiem.

Notandum semper medicamentis alexipharm, & bezoartica esse addenda, raro enim angina sine malignitate, imprimis si ab aere fuit inducta, à quo sæpe acidum peregrinum lympham coagulans communicatur, hinc observamus anginam interdum esse Epidemicam.

Cataplasma ab Autore præscriptum constat sua laude, possunt tamen pro maturatione magis promovenda addi adhuc alia nempe excrementa nonnullorum animalium, ut stercus vaccinum, columbinum &c. egregiè promovent suppurationem.

Chirurgus tactu explorata suppuratione non semper debet expectare ruptionem, sed scalpello apertionem perficiat, si ruptio intus fiet, tunc abstinendum à repellentibus, & gargarismus, sed alia locum habent.

Commendatur etiam in angina, si filum theriaca inunctum applicatur collo, si nempe collum eo cingatur.

C A S U S II. De Peripneumonia.

RESOLUTIO.

A NNO M. DC. XXXVI. die 25.
Octobr. ex decreto Ampliss. Senatui

Colbergensis Officina Pharmaceutica visitationem annuam & solemn. præsentibus
Vris

Viris Nobiliss. & Consultiss. Dn. Felice Braunschweig Consule, Dn. Jacobo Hahn & Laurentio Henningio Senatoribus, &c. exordiri à simplicium examine cepi, ecce Smaragdus annulo aureo inclusus, quem in digitorum minimo gestabam, quiescente & mensa imposita manu, sede sua motus, in medium profiliit, & prope Pharmacoporum ordinarium Dn. Laurentium Trederum concidit, paulo post dolore gravativo pectoris & angustia prehendebatur, ut ab opere cepto desistere & lectum petere cogeretur, febricitabat acutissime, iussiebat sepe & ferociter, respirabat difficillime & summo cum labore, erecta cervice & crebra anhelatione, facies & gena rubore videbantur suffusa, oculi & vena temporum tumida, sitis vehemens, vigilia contumaces, pulsus magnus & languidus, Initio usque ad quintum pauca quedam & cruenta exspuebat, sexto nihil, septimo moriebatur.

RESOLUTIO.

Peripneumonia & pleuritis pertinent etiam ad inflammationem, & quæ dicta jam sunt de inflammatione pulmonum & pleuræ, eadem sunt de peripneumonia & pleuritide, simili modo enim fiunt, hinc etiam una eademque curatio peripn. & pleurit. & rectè Helmont. pleur. peripn. una eademque est ratio, sic etiam inflammatio fit in intestinis & aliis partibus. Describitur peripn. inflammatio pulmonum: omnia symptomata sunt graviora quam in pleur. hinc statim in peripneum. administranda V. S. refrigerantia exhibenda & effervescentiam sedantia, postmodum expectorantia. Agitur controversia, num perip. differat à pleur?

Re. Pleuritis lethalis semper conjuncta est cum peripneumonia, quæ verò facile curatur nequaquam est cum pulmonum inflammatione: in peripn. symptomata sunt vehementiora & dolor magis vergit circa thoracem, & tumor, in pleuritide vero dolor magis affligit latus. Si igitur dolor in pleurit. in latere valde est auctus, tunc sine peripneum. est, sin vero respiratio magis sit læta, dolor in pectore tunc degenerat, vel conjuncta est cum peripneumonia.

In Peripneumonia & pleuritide febris intensissima, omnis febris dependet à turbata mixtione sang. quia igitur sang. restagnat vel extrahatur in parte valde cordi vicina, ideo plures exhalationes morbificæ rapiuntur cum materia subtili versus cor, ibique mixtionem sang. turb. unde impetuosa effervescentia & calor febrilis, augetur febris si portio puris admiscetur sanguini, à pure enim major turba causari potest, uti videmus in vulnere vel tumore ad suppurationem vergente, oriri febrem, etiam si pars longè sit à corde remota, ibi enim portio quædam puris humoribus circulanti, admiscetur, quæ ad cor propulsa ibidem valde turbat effervescentiam, unde febris à partibus affectis à corde longè distitis.

Dolor vehemens in pleuritide, mitior in peripneumonia, dolor ille cum propulsatione est, in omni enim inflammatione dolor pulsatis oritur, Qu. unde? Re. ab arteria, quia sang. arteriosi motus sufflamatur unde arteriæ pulsant; Verum si pulsatio in illa arteriâ, quare in morbis frigidis non similis pulsatio in tumore nempe pituitoso, œdematoso, ibi etiam arteriæ comprimuntur nec tales tamen pul-

pulsationes fiunt, & cum saltem in inflammatione ut Erythel. phlegmonod. pulsationes percipiuntur, alta etiam erit causa; dicimus E. pulsationem illam oriri à luctâ & pugna illa continua partium inter sese seu motu intestino, dum partes effervescentes in se invicem vibrantur, ex qua pugna partium oritur pulsatio. Pleuritis oritur à diversis causis [1] præcedente vehementi exercitio corporis & agitatione sang. imprimis in biliosis ubi sang. valde acris, nam sang. quo vehementius agitur, eo magis partes conantur à se invicem recedere, majusque spatium occupare, unde vasa valde intumescunt, eo ipso etiam quo arteriæ intumescunt pori magis dilatantur, sicque non solum partes flexiles & nutritiæ egrediuntur pro nutritione sed & valde acres in tubulos & musculos vibrantur, illæ cum sint alius figuræ, alius magnit. quam tubuli, non possunt agglutinari, unde saltem tubulis inhaerent, obstruunt, ut tandem sequatur inflammatio, & si hoc fiat in vena azygos seu quæ pleuræ inseritur, tunc oritur talis dolor lateris pungitivus, quia partes egressæ alias flexiles & molliores sunt valde acres, unde rodunt partes nerveas talemque dolorem pungitivum producunt. Sanguis ille acris non solum effunditur in illam membranam pleur. sed & musculos intercostales, unde respiratio difficilis, in tali dolore enim muscoli ritè moveri non possunt; partes istiusmodi acres irritant nervosas partes tendentes ad pulmones musculos respirationis, irritantque fibras intercostales, unde continuum tussendi desiderium. Hæc de biliosa pleurite.

Pleuritis pituitosa [pag. 89.] est, quando tubuli partium obstruuntur à pituita,

unde vasa comprimuntur sanguisque refluat & effervercit, sæpe vasa rumpuntur; sæpe etiam oritur à causa externa nempe subita coagulatio ne ab aëre [unde vasa tandem intumescunt, rumpuntur, sanguis effunditur in pleuram quæ costas cingit; Dolor non est adeo acutus in hæc pituitosa pleur. quam biliosa, propter aliam figuram partium quæ molliores leniores sunt, & non tanto cum impetu in partes ruunt & pungunt,] Videmus enim illum, qui fervente corpore assumat potum frigidum, vel corpus calidum exponat aëri frigido, facile incurrere pleuritidem propter sufflamen sang. humorumque circulantium itum & reditum impeditum.

Observ. bene est num dolor ille lateris pungitivus magis vergat versus partes superiores, quam inferiores, propter electionem V. S. quæ generosum est remedium in tali casu, & primis statim diebus est administranda; si magis versus partes superiores tendat dolor, tum V. S. in brachio, sin inferiores & hypochondria, in pede administranda. Variè disputatur, quo in latere V. S. sit instituenda, num in latere affecto, vel opposito & sano, ut si dolor in latere sinistro, num in brachio dextro & contra. Respondemus, Electionem illam esse vanam & carere omni fundamento, nam vena brachii dextri non longius distat à corde, quam etiam vena brachii sinistri, & contra vena brachii sinistri cordi non propior est, levamen tamen nunq. haberi potest à venâ affectâ, nisi circulatione sanguinis. sicque nil refert si V. S. fiat in brachio dextro seu sinistro, sin vero sanguis non circulet et utrum utique delectus venarum esset ha-

R r r

ben

bendus : stante igitur circulatione sang. electio hæc vana est nempe in pleuritide, cum tamen vulgus hoc persuasum habeat, locum habere posse.

Sin verò dolor magis versatur circa hypochondria & partes inferiores, tum V. S. in pede instituenda, & si pleuritis oriatur ex suppressione mensium, etiam in pede V. S. Formulæ quæ tradit A. N. in pleur. & peripn. satis sunt fideles.

Curatio; In pleuritid pituitosa magis respicimus respir. & expectorat. unde thoracica præscribimus, in biliosa verò primò respicimus ad malignitatem, calo-

rem febrilem, hinc adhibentur pulveres bezoartici, antifebriles, & saltem circa declinationem expectorantia exhibenda. In pleurit. & peripneum. nunquam tuto acida præscribuntur, quia organa respir. afficiuntur, acida enim pectori inimica, hinc Medicus contentus debet esse pulver. bezoarticis præcipitantibus alkalinis, acidum corrigentibus, ex corall. succino, dente apr. C. C. &c. quæ cum aquis & syrups pectoralibus felici cum successu exhiberi possunt; quid enim magis intendimus quam expectorationem, acida etiam magis coagulant & incrassant.

CASUS IV.

De Phthisi.

HISTORIA.

Virgo nobilis Barbara Juliana. Filia generosi & strenui Dn. Bruno Ottonis Rhamin, capitis doloribus & catarrhis subindè obnoxia, tussi molestissima & ferè continuâ, ultra semestre affecta, multum materia flavescens & purulenta rejiciebat, respirabat difficulter, sudabat sæpius cum totius corporis extenuatione & febrilentâ, pulsus modò languidi erant, modò celeres, modò duri, modò molles, accedebat tandem & capillorum & fluxuum, diarrhœa, pedum tumor, aliæque perniciose symptomata, ultimò mors.

RESOLUTIO.

Est affectus pulmonum & successivè totius corporis. Descriptio, Est consumptio totius corporis cum febre primo

intermittente, postmodum continua hectica [quæ post assumptum cibum augetur] cum tussi, respiratione difficili & puris ejectione. Dicitur adesse puris ejectionem cum tussi, & hoc indicium est præcessisse exulcerationem pulmonum; Illa exulceratio fit vel à vase rupto, quando propter causam aliquam vas in pulmonibus rumpitur, & tunc procedat sputum cruentum seu hæmoptysis. quam semper solet sequi phthisis, probè curetur, unde Hippocrates: post sanguinem sputum puris sputum malum. Multi quidem hæmoptyci curantur, sed exactè servare debent diætam, & 6. res nonnat. vel etiam exulceratio pulmonum fit ab humoribus acris corrodentibus ad pulmones delatis, hinc præcedit sæpe catarrhus valde acris, illi humores acres in pulmonibus

fer, & cum sanguis sit valde actis partesque acidæ per poros exeant in tubulos, Phthifici conqueruntur de sudoribus acidis.

Curatio. Bene distinguenda sunt tempora in curanda phthisi; principium nempe, progressus & finis; in principio enim longè alia instituenda curandi methodus quam in progressu vel fine; In principio enim si opus sit, præter vationis gratia, & ad præ cavenda graviora mala, adhuc locum habere possunt purgantia & V. S. in morbi vero progressu abstinendum plane ab his.

Purgantia tamen in principio adhibenda, debent esse mitiora, ut syrup. rosar. solut. vel infusum laxativum, ad imitat. aquæ laxativæ Manachettæ Medici Viennensis sequens laxans præscribi potest; ℞. folior. senn. ℥ij, passular. minim. ℥β. semin. coriandri ppti ℥β. liquoris ℥β. crem. tartari ℔j. inf. per noctem in aqua ferventissima, manè detur colatura. Medicamentum autem Manachettæ valde suave est etiam Imperatoribus familiare, præparatur h. m. ℞. mannæ elect. ℥β. vel ij. succi citri ad gratiam, Crem. tartari ℥j. loco citri succi potest ~ vitrioli martis; aquæ acidæ Swalbac. vel Denstein. vel sumatur aqua fontana, & addatur ~ vitrioli martis, vel succus citri ad gratiam aciditatem, solvantur super Δ clarific. albumine ovi, filtrentur per chartam Emporeticam, cui odor & gustus suavis concilietur flavedine recentium corticum citri, sit portio valde clara, quæ redolet poma citri quoad calorem saporemque gratissima; datur vel calida vel frigida.

In morbi progressu [ubi exulare debent V. S. & purgantia] respicimus acrimoniam sang. & humorum, cum tussis & excreatio non adeo urgent, locum habent tum opiata de cynogl. (ss), theriaca cœlesti, opio ppato, Tr. opii: Observandum, illa opiata non convenire in progressu morbi, si nempe tussis & excreatio valde urgeat, ut dictum, ne suffocatio nis metum incurrat æger, respiratioque reddatur difficilior, neque excreatio impediatur.

Conveniunt fontanellæ in principio & progressu morbi, nunquam verò si ad extrema deductus affectus. Recentiores dicunt fontanellas esse nullius usus, cum per illas nihil effluat quam chylosus succus sub forma puris quod effluit, neque locum posse habere derivationem vel revulsionem hoc in loco, quia sanguis & humores circulantes ad omnes partes æqualiter distribuerentur; sic sanguis seu humor catarrhalis missus ad caput non potest educi ex brachio; & si ipsis obijcitur effectus, dum multi aperto fonticulo bene se habuere, occluso vel molestiam sentire [ut ophthalm. dolor. capit. tumores, catarrhos &c.] Respondent; posse hoc provenire quatenus pori destruantur vel aliter figurantur, quò minus humores, catarrhos &c.] & posse hoc provenire quatenus pori destruantur vel aliter figurantur, quò minus humores circulantes per illas partes liberè possint trajici, non verò quod tantum utrum præstiterint fonticuli aperti &c.

Ad Phthisin confirmatam vocatus Medicus respicit pulmones & totum corpus, pulmones quæ sunt exulcerati, ubi ulcus mundificandum, abstergendum & consolidandum; totum corpus, nempe actimoniam sang. qui temperandus,

consumptio & atrophia impedienda & restauranda.

Quoad priores intentiones solent præscribi varia expectorantia, rarissimè ad consolidantia pervenimus cum morbus sit incurabilis; abstergentia debent esse dulcia (quia pectus non fert acra) in formâ syrapi, eclegmatis, rotular. electuar. pulveris &c. Ut autem uno medicamento satis faciamus pluribus indicationibus solemus præscribere longa decocta vel destillata; in phtisi enim medicamenta sunt præscribenda ad longum tempus (ut in melancholia,) alias ægri facillè deserunt Medicum & ad aliam confugiant, hinc præscribuntur destillata antiphtisica ad aliquot mentes, vel decocta; D. D. W. commendat destillatum ab A. præscriptum; pag. 87. A. N. habet Eclegma ex succis ut ꝑ. succi symphyt. major. veron. portulac. rosar. rubrar. saly. hed. terr. pulm. aut. pimpinell. &c.

Nota; Ex his succi potest fieri destillatum ut ꝑ. succ. symphyt. ꝑ. veron. portulac. rosar. rubr. &c. aa. ꝑ. ꝑ. fiat destillatum per vasa vitrea.

Pro restauranda consumptione varia etiam à Medicis præscribuntur; descriptiones jasculorum restaurantium, restaurantis Gelatinæ, videri possunt apud Zvölfferum.

Verum plerumque omnia sunt frustranea in phtisi confirmata, & nulla spes superest nisi in lacte, quod phtisicorum solatium est, hinc tandem confugimus ad curam lactis, lac enim satisfacit pluribus indicationibus; Serosa pars abstergit ulcus; pars caseosa consolidat, butyrota nutrit & restaurat totum corpus: Verum non omnes norunt usum & methodum

utendi; antequam igitur suadeamus usum lactis quædam cautelæ proponendæ: (1) usum lactis impedit acidum vitiosum in quacunque sit parte, quia acidum statim lac coagulat & ita ejus vires impedit, in phtisi etiam acidum abundat, ubi enim ulcus ibi acidum vitiosum. Verum ꝑ. debemus distinguere inter partes ad quas lac primò pervenit, & illas ad quas serò, quia igitur pulmones sunt pars remota & licet in illis acidum vitiosum sit, tamen coagulatio non ita metuenda, sin vero acidum vitiosum hæreat in primis viis præprimis ventriculi, tunc cavius procedendum: (2) si adsit febris putrida tunc etiam abstinendum ab usu lactis, quia abit in putrilaginem: (3) nocet etiam lac, si diarrhœa adsit ex cruditate ventriculi. Hæc consideranda sunt antequam Medicus suadeat usum lactis; Sin vero nullum horum adsit, concedimus usum lactis.

Proponimus etiam vel lac asininum vel vaccinum, vel ovillum, vel caprinum vel muliebre; in primo ordine est lac vaccinum, quod, quia est familiare, etiam absque nausea assumitur; secundò præstantius est lac asininum, hoc vero præstantius caprinum, & quarto omnibus præferendum lac muliebre. Quodcumq; lac eligatur à Medico, ratio haberi debet ægroantis & animalis, quod lac reddidit; Si lac vacinum vel asininum eligatur, hyeme pascendum erit animal optimo fœno probe exsiccatum, (nunq; acido) multis floribus & optimis herbis referto, quotidie istud animal debet purgari à sordibus, cutis pectine fricari debet, ut legitima circulatio sang. fervetur, vacca sit coloris rubicundi, nequaquam prægnans neque vetula.

R r r 3

Si

Si lac muliebre; ratio est habendi nutriticis, quæ abstinere debet à vino & omnibus cibus acidis, mentes nequaquam debent fluere, nec diarrhæa debet adesse, neque alvi constipatio, sed quam primum horum unum affligit, statim convenientibus remediis succurrendum.

Nunc videndum quid observandum circa usum lactis respectu ipsius ægrotantis.

Quoad lac vaccinum, totum negotium consistit in vera abstinencia ægrotantis ab aliis cibus & potu, si enim ulus lactis non respondeat voto, causa semper redundabit in errorem diætæ, aliàs raro fallit cura lactis; Hoc modo igitur procedendum: Singulis horis matutinis circa horam 6. vel 7. alacri animo debet assumi lac vaccinum ab ℥iv. ascendendo semper uncias duabus ad ℥vj. si metuamus coagulationem, addendum parum sacchari, lac debet assumi prout redditur à vacca, h. e. tepidè, ad minimum 3. vel 4. horæ debent intercedere donec altera vice sumatur vel 3tia vel 4ta vice, hinc circa horam undecimam secundâ vice sumatur, circa horam 3. vel 4. pomeridianam 3tia vice, & circa horam 7. vespertinam ultimâ vice, & tali methodo lac exhiberi solet phthificis, prodagricis, hæcticis, arthriticis aliisque.

Circa usum lactis muliebris multa etiam notatâ digna veniunt observanda, cum omnis subira mutatio in foro medico sit periculosa; ideo non statim debemus interdicare omni cibo & potu, sed primis diebus saltem horis matutinis lac exuberibus fugere debet ægrotans ad mediocritatem satietatis: circa horam 12. commendatur prandium aliquod frugale, ubi abstinendum ab omnibus cibus acidis vel

acido conditis, ita ut ne poma citri, quibus alias conditi solent frequenter cibi Principum, sumantur; nec etiam multa liquida sumantur ne promoveatur alvi fluxus: potius conveniunt cibi assati. Quoad potum cetera pestis fugiendum vinum propter acidum, concedi potest in prandio decoctum Chinæ: sed cum illud plerumque respuant & aliud potus genus appetant, potest substitui Cerevisia triticea, vulgo Brûhan/ propter mitius acidum quod inest huic: majus autem & potentius acidum inest cerevisiæ, quod probari potest ex destillatione; Si enim cerevisia præsertim pinguior destillatur, elicitur Spiritus instar aquæ ardentis, vel spir. vin. ex altero autem liquore Brûhan per destillationem paucum vel nullum acidum elici poterit. Circa hor. 4. l. 5. pomeridianam lac iterum fugendum ad satietatem, vespere abstinendum à cœna, quod si fames vel potius sitis phthificis familiaris urgeat, circa horam 8. vespertinam liquor nectareus antea nominatus iterum exhiberi poterit.

Medicus valde cautus & sedulus esse, & semper interesse debet suctioni, prandio & cœnæ, sæpiusque ægrotum in visere, quia alias facile error committi potest, ut Medicus decipiat & æger; Sing. horis matutinis urinam examinare debet, si illa appareat cocta sine copioso sedimento, non valde tinctoria nec nimis aquosa, tunc res bene cedit; Debet etiam quotidie inquirere num alvus aperta, & fœces inspicere, si illæ sint crudæ valde tæridæ, copiosæ, tunc ventriculus nequaquam fungitur suo munere; Sin verò bene sint coctæ ritè coloratæ, tunc Medicus audacter jubet pergere in cura lactis.

Debet

Debet etiam considerare sitis conditionem num urgeat; Non datur laudabilibus signum in lactis curâ, quâ si sitisquæ in principio vehemens erat, sensim mitigetur à lacte, tunc enim Medicus spem concipere potest de optimo successu & optato eventu; Verum si multi flatu obferrentur, murmura audiantur, si conquerantur de dolore ventris, nausea, vomitus superveniat, febris angeatur, capitis dolor exacerbetur, tunc statim occurrendum illis symptomatibus, vel si non possit, abstinendum à curâ lactis, ne culpa devolvatur in Medicum.

Continuato usu lactis tali methodo per septimanam, Medicus egrotantem interrogare debet, num velit & possit abstinere à prandio & lac substituere, commodum etiam ipsi proponat, quod inde expectandum sit, quò eo facilius persuaderi possit. Si annuat ægrotans, tum loco prandii etiam lac fugi debet, ita ut mane hora 6, prima vice, hor. 12. altera vice

&c. Et si res bene cedit, tunc non sufficit una nutritrix, sed duæ sunt conducendæ, quo largius nutrimentam suppedietur.

Continuari debet usus lactis ad minimum ad tres menses, & postmodum circa finem ut cura per gradus fuit inchoata, sic sensim erit abbrevianda, ita ut æger locofuccionis circa meridiem assumat iterum prandium, manè & vesperi verò adhuc lac bibat, tandem horis vespertinis iterum substituaturnæna, & solummodo horis matutinis sumatur adhuc lac per aliquot dies, & tandem planè abstinere debet.

Si desideretur victus ratio in cura lactis, omnia illa admitti possunt, quæ ab A. N. p. 87. præscribuntur; ut carnes pullorum &c. Ex piscibus lucios, percas, murænas, &c. quamvis pisces rarioris sint usus.

Ex testaceis caneros, modò ventriculus bene concoquat, nec æger inde molestiam percipiat.

C A S U S VIII.

De Pleuritide cum febre maligna & gangræna brachii.

HISTORIA.

A Nno M. DC. XXVII. Mense Ian. Nobilissimus Dn. Paulus Damitz, juvenis viginti septem circiter annorum, febris acutâ correptus, vehementissimos lateris sinistri dolores & punctiones patiebatur, cum tussis sic à & insigni præcordiorum angustia, vicesimo morbi die superventi gangræna brachii, & paulò post mors.

RESOLUTIO.

Est casus qui movet admirationem, ne-

mo enim reddere potest rationem, quomodo gangræna tam subito fuerit induta, est enim morbus serpens, qui crescit eundo, in hoc casu vero subito exoritur: ut etiam vera causa dari possit circumstantiæ debent esse cognita, (1) num illud ipsum brachium gangræna fuerit correptum, in quo vena fuerit tuta, si enim in tali brachio, facile quis conjecturabit errorem fuisse ingentem commissum à Chirurgo, vel enim instrumentum veneno

fuerit

fuerit infectum, vel loco venæ arteria fuerit incisa, vel vena plane fuerit perforata, unde etiam gangræna oriri potest. (2) Desiderarem scire, num æger conquestus fuerit de dolore brachii post V. S. si enim hoc, certè causa gangræna fuerit V. S. male administrata; &c.

Nihilominus tamen cum exempla testentur gangrænam etiam ex improvise fuisse, exortam, videndum num facti possit.

Hæferus in tractatu qui Hercules medicus inscribitur, refert, quendam noctu placidè dormivisse & pedem saltem produxisse, expergestus & sensus ablati & motus in pede quam protulerat, & statim supervenit gangræna lethalis. Author istius gangrænae causam adscribit compressioni pedis & frigido aëri ambientis, dicit nervos in pede fuisse compressos, quo minus spiritus influere poterint, & circulationem sang. conservare, hinc sang. restagantem fuisse corruptam, & tandem ablatam vitam.

In hoc casu malignitas præcessit, E. sanguis fuit causticus & corrosivus, non

tamen fuit statim exorta gangræna, quia sang. ille acris adhuc fuit circulatus, & moram in aliqua parte trahere non potuit. Verum tamen postmodum accessit paralysis brachii particularis seu stupor brachii, spirituum influxus fuit denegatus, unde sang. corrosivus & humores circulantes acres in brachio restagnantes dilacerarunt & disceperunt fibras, & ita gangrænam seu partium mortificationem produxerunt; gangræna enim nihil aliud est quam destructio pororum & disceptio fibrarum, & quamprimum illa pars gangrænâ fuerit infecta, exponitur aëri, qui cum variis effluviis permeat, tunc putredo inducitur, quæ tam diu impeditur, quam diu corpus ab aëre benè munitur.

Et hæc causa est quare sæpe post febrem malignam sic aliqua parte gangræna inducatur, propt. translationem tumorum acrimiarum ad illam; sic exempla testantur sæpe post febrem malignam humores acres fuisse translatos ad natos, ubi summa putrefactio fuit exorta, ut magna pars à parte sanâ fuerit separata; fuit gangræna portio in illa parte.

C A S U S IX.

De Pleuritide gravissima cum vigiliis.

HISTORIA.

A Nno M, DC. LVI. die XXVII Octobris mane inter horam octavam & nonam Coniux mea Judith Cundenreich. vigore totius corporis, mox calore intensissimo & insigni præcordiorum angustia prehendebatur, sub noctem supervenere

dolores pungitivi lateris dextri cum tussis sicca & respiratione difficili, pulsu duro, parvo & frequenti.

RESOLUTIO.

In hoc casu A. N. non ausus fuit exhibere opiatum per os, sed saltem naribus obtulit dicit

dicit enim Laudanum opiatum suspensum, &c. manibus tamen granum unum atque alterum &c. Verum majus est periculum si natibus offertur quam si assumitur, quia sic immediatè narcotica

effluvia spiritibus animalibus communi-
cantur: sin verò assumatur aliquo modo
corrige potest vis narcotica à menstruo
seu fermento ventriculi &c.

CASUS X.

De Asthmate pituitoso.

HISTORIA.

DN. Ioachimus VVopersnoov, Equi-
cum Magister, sexaginta circiter
annorum, temperamenti frigidi & humi-
di, per intervalla frequenti, densa & an-
helosa respirazione, sine febris at cum so-
nitu & tussis, afficiebatur, ut etiam erecta
cervice, præsertim noctu aërem laboriosis-
sime & cum suffocationis metu, haurire
cogeretur. interdum aliquid materia vi-
scida & pituitosa rejicibat ingenti qui-
dem conatu, sed aliqualem cum allevatione
recrudescente tamen subinde malo.

RESOLUTIO.

Asthma est respiratio difficilis, crebra,
velox, nunc cum febre, nunc sine fe-
bre, nunc cum sonitu & strepitu, nunc
sine sonitu.

Phænomena satis sunt manifesta, re-
spiratio difficilis, sonitus &c. Quær.
unde?

Nota; statim notandus est error vete-
rum, qui asthmatis causam quærunt in
thorace nempe pulmonibus semper, cum
neq. ibi sit, sed in ventriculo vel mus-
culis intercostalibus; quæ sedes probe
sunt distinguendæ; aliud enim asthma est

stomachicum seu hypochondriacum, ali-
ud est asthma pectorale: diversas etiam
admittunt curas.

De asthma pectorali; si sit cum stre-
pitu, sonitu, Medici acculant obstructio-
nem bronchio-rum & cellularum pulmonum
à pituita viscida crassa glutinosa; verum
sonitus non semper oritur à viscida illa
materia in pulmonibus hærente, sed à
lymphæ reddita à membrana pituitaria in
isthmo faucium, hæc enim si ab aëre per-
meante agitatur, talis sonitus producitur
& in spumam abit, hinc talis sonitus non
est certum signum asthmatis pectoralis,
quia etiam in asthma stomachico hy-
pochondr. percipitur.

Asthma est duplex, continuum & pe-
riodicum; hinc etiam curatio duplex est;
si sit periodicum, tunc alia curatio est in
ipso paroxysmo, alia extra parox. In ipso
paroxysmo conveniunt quæ materiam
revellant & in aspera arteria hærentem
expellant. Extra parox conveniunt quæ
causam morbosam resolvant, attenuent,
ejiciant per diuretica, diaphoretica &c. ut
malum mitigetur per V.S.

Quær. de Vomitoriis, cum conveniant
in asthma? R. Distinguendæ sunt cau-
sæ;

ia; si enim Asthma sit ab abscessu pulmonum seu à pure in pulmonibus collecto; (2) si vasa sint valde de bilia in pulmonibus, ita ut metuenda & ruptura, tunc abstinendum à Vomitoriis. Sin verò asthma sit ab humore pituitoso glutinoso, brachia & cellulas pulmonum obstruente; vel si sit asthma stomachale, ut causa hæreat in hypochondriis vel ventriculo, tunc felici cum successu Vomitoria exhiberi possunt.

Verum possit quis instantiam movere h.m. Si asthma oritur ab humore pituitoso glutinoso cellulas pulmonum obstruente, quomodo iste humor glutinosus beneficio Vomitorii possit rejici per asperam arteriam; præsertim si pulmones sint integri membranâ suâ cincti, videtur hoc impossibile. Verum æ. quamvis per asperam arteriam humor ille tenax per vomitorium non eliminetur, tamen per illam concussionem, partium vellicationem quæ in vomitu fit, efficitur, ut humor ille tenax è tubulis pulmonum & aliis partibus abradatur, ejiciatur, fluxilis reddatur, ut ita cum sanguine seu humoribus circulantibus iterum misceri & per vasa lymphatica ad cor deduci possit, (ubi corrigitur iterum & præparatur:) vel ad ignobiliorem partem deponi.

Post Vomitorium præparantia & attenuantia exhibenda, nempe talia quæ aliàs in omnibus morbis ab humore pituitoso & frigido ortis exhiberi solent, de quibus sæpius in præcedentibus dictum, quod debeant esse talia quæ constant partibus duris, rigidis, quo magis penetrent tubulos est mæandros partium.

(2) Debent esse volatilia, aromatica, &c. oleosa.

In ipso paroxysmo omnibus palmam eripit sperma ceti, quod egregium est & raro fallit nempe in asthma pituitoso, ubi in momento respiratio redditur liberior ab hoc remedio, exhibetur autem ʒj. ad ʒʒ. vel ʒi. non potest autem convenientius exhiberi, quam in cerevisia calidâ vel jusculo calido, quia cum vis, syrupi & aliis misceri nequit; liquor eutem debet esse valde calidus, aliàs statim coagulatur, in calido verò liquore liquefcit instar butyri. Cum verò sit medicamentum etiam in vulgus notum & mulierculæ sæpius puerperis exhiberi soleant, ne agnoscat ab astantibus, tingi potest ut alium nanciscatur colorem, vel potest misceri cum butyro cancrino, butyro recenti domestico & in cerevisiâ calidâ exhiberi; ut æ. butyri cancrini ʒj. sperm. ceti ʒj. m. S. Butter auff ein mahl in warm Bier: (si enim medicamentum ab astantibus cognoscitur tantæ vires ei non tribuuntur:) Vocatur sperma ceti, quia multi putant rejici à piscibus grandioribus ut cete; verum recentiores rectius statuunt esse pinguedinem quandam collectam in superficie maris, & inter mineralia referunt, (talis est pretiosum.)

Alterum medicamentum asthmaticum quod commendatur ab A. N. est potiuncula ex gummi ammoniaco, quod solvitur cum vino, nam cum aquis destillatis simpl. solvi nequit, sed solvendum spiritibus, vel vino lento igne super carbone, & tunc fit liquor lacteus & albus. Est quidem optimum medicam. sed facillè nauseam movet, quia ingratus est saporis.

Ad

Ad hæc referri potest balsamus sulphuris anisatus, est egregium asthmaticum si nempe sit ab humore glutinoso viscido pulmones obstruente, exhibetur ad

gutt. 7. in iusculo vel cerevisia calida, non potest misceri cum aquis nisi addatur saccharum.

CASUS XI.

De Asthmataë seroso.

HISTORIA.

DN. Adamus Georgius à Damitz, Hereditarius in Dumbzin &c. quinquaginta circiter annorum, facie pallidus & subrumidus, difficili frequentique respiratione sepiissime & subito infestabatur, cum insigni precordiorum angustia, eructationibus & flatu. Accedebat interdum Urinarum difficultas, tandem & pedum tumor.

RESOLUTIO.

Ab aliis etiam recte vocatur Asthma siccum, quia nihil excreatur & excernitur in hoc asthmate, hinc rectè A. N. præscripsit primò hydragoga, postmodum felici cum successu diuretica, (quæ certè

multum conducunt in hoc affectu,) ut Tinctura cass. lign. aqua lign. sassafr. cum croc. cortic. sassafr. &c. hæc enim stomachica sunt diuretica, & certè si ingenue explicare velimus, dixerim, hoc asthma descriptum in hoc casu fuisse flatulentum, ut in affectu hypochondriaco. Alia adhuc asthmatis est species, & vocatur asthma convulsivum, Helmont. vocat caducum pulmonum, oritur propter vellicationem nervorum pulmonum, fibrae enim nervæ vellicantur & spasmodicè contrahuntur, unde respiratio difficilis, egregiè hic affectus depingitur à Willisio.

In caduco hoc pulmonum rarè feliciter succedunt purgantia; felicissimè verò opiata mitigantia furorem spirituum, & anisobutica, his enim tota curatio absolvitur. Vid. Willisium & Dolæum.

CASUS. XII.

De Tussi humida cum raucedine.

HISTORIA.

Reverendus Dominus, M. Ioachimus Plenius, Archidiaconus Colbergen-

sis & Ministerii Senior. Compater meus, & Confessionarius honorandus capitis defluxionibus subinde obnoxius vehementer tussiebat cū rejectione materia viscida & pini.

Sff 2

pituitosa, accedebat voci raucedo & spirandi difficultas, adeo ut muneribus Ecclesiasticis non sine molestia desungeretur.

RESOLUTIO.

Quamprimum organa respirationis irritantur à molesto aliquo, statim oritur tussis, h. e. conatus aliquis quid excernendi ex pulmonibus & aspera arteria; ut plurimum tamen in tussi continua irritantur muscoli hypochondriorum respirationem iuvantes, nequaquam vero pulmones qui tali sensu exquisito non sunt præditi, hinc in expiratione ita interruptis vicibus cum aere humor excernitur. *Coniuncta fuit raucedo, quia tussis humida oritur à copia lymphæ ejusq; vitiosa qualitate; lymphæ sæpè copiosè exstillat in asperam arteriam, sicque omnis sonus perit & oritur raucedo, nam propter nimiam humectationem asperæ arteriæ fit raucedo, videmus hoc in fistulis, quales pueri conficiunt ex salicibus, imò quævis fistula si nimium humectetur perdit sonum: lymphæ ista si est acris, oritur tussis. Exemplum proponitur in Concione, qui à medicamentis ab A. N. præscriptis etiam benè habuit.*

Condronchius Medicus antiquus in tract. de vitio voci & sermonis, proponit

duo remedia arcana quasi in tussi, quæ Concionatoribus contra raucedinem valde commendat; primum hoc est: *℞. hordei, passulat. minim. aa. ℥j. radic. liquirit. ℥ij sem. brassicæ ℥ij. herb. hyssop. centaur. min. aa. mj. caricarum pinguium, vj. coquantur in f. q. aquæ commun. pro quolibet dosi addatur mellis despumati ℥j. hoc præscriptum fuit paralytico tussi affecto simul.*

Alterum Electuarium est, ut *℞. succi bressii ℥ij. mellis q. s. ad consistentiam, coquantur ad Electuarium.*

In tussi sicca medicamenta, attenuantia, qualia sunt aromatica, ubi etiam præscribi potest balsamus Tart. anisatus.

*Frequentissimè gravidæ laborant tussi, ubi vulgaria thoracica aliàs usitata nil profunt, nec tutò exhibentur, hoc in statu, in tali tussi gravidarum pro arcano commendat D. D. W. pilulas de styra-ce s. laudano pectorali, descript. habet Schröder. cap. de pilulis, & si bis vel ter grvida sumperit vel perit ante cubitum, tussis cessat, quia est tussis irritativa & convulsiva, sed videndum ne Pharmacopæus sumat pilulas de laudano opiato: ita præscribuntur. *℞. massæ pillulat. de styra-ce s. laudano pectorali ℞j. f. pilulæ parvæ. S. Abend. Pillulen 7. auffeinmal / ante cubitum, dosi aliàs est ℞β. vid. Schröder, p. 246.**

CASUS

CASUS XV.

De Hæmoptysi.

HISTORIA.

Generosus & Nobilissimus Dn. Franciscus à Zastrov, Hæreditarius in Barmwalde / Sc. Urgente Serenissimo quodam Imperis Principe, vini generosioris potu inebriatus, postero die, levis tussicula vexabatur, mox sanguinem floridum & spumofum confertim per os rejiciebat sine difficultate & dolore, nisi quod extra illam excretionem sensum quandam gravitatis in pectore perciperet.

RESOLUTIO.

Est species hæmorrhagiæ dum sanguis sputo rejicitur. E. videndum ex qua parte sanguis proveniat: si præcessit clamor, vociferatio, lapsus ab alto, ponderis elevatio, indicium est vas esse ruptum in pulmonibus, quia faciliè per talem vociferationem & motum vos aliquod rumpi potest in pulmonibus, ut sang. ita copiosè egrediatur. Sin verò causæ illæ non præcesserint, & tamè sputum eruentiu oritur, tunc ex copia sang. rejecti colligi potest unde proveniat; si sang. per tussim rejicitur in parva quant. forsan, venula est lassa in faucibus vel aspera arteria, & tunc etiam tussis oriri potest, quamvis rejiciatur è pulmonibus, si sit grumofus, indicium est à capite illum convenire.

Proponitur in præsentī historia hæmoptysis per *ἀνασφύρωσις*, quatenus officia vasorum propter nimiam sang. à vino ac-

ensionem plus justo fuerunt aperta & dilatata, ut sang. cum impetu fuerit rejectus; si sang. sit valde purpureus, floridus, indicium est illum provenire ex arteria, sin magis ad nigredinem vergat, ex vena.

Sæpius etiam hoc malum oritur à sang. restagnatione, propter aërem frigidum vel potum frigidum; hinc faciliè multi fiunt hæmoptyci, si corpus aëri frigido exponant; omnia enim frigida pectori inimica.

Potest etiam oriri à sang. acrimoniâ, quia corrodit vasa, hinc in suppressione mensium nihil frequentius quam hæmoptysis.

Curatio est maturanda, est enim malum periculosum, quod vel citò jugulat ægrotum, vel nisi probè omnes circumstantiæ observentur, facile degenerat in phisim. hinc Hipp. post sputum sanguin. &c.

Si igitur Medicus vocatur, statim V. S. præcipere debet in brachio, si nempe à clamoribus, lapsu, ponderis elevatione, &c. Sin verò à suppress. hæmorrhoidum seu mensium, tunc V. S. in pede instituentia: postmodum sang. sputum cohibentia exhibenda, inter quæ præcipua sunt, portulaca, plantago, hædera terrestris, ex his plerumque præparantur; hinc sumi potest vel succus portul. vel succus plantag. &c. vel ex illis decoctum fieri potest; vel tumatur aqua portul. plantag. hæder. terrestris, & addatur syrupus de portulaca, de quâ mixtura singulis horis aliquot

cochlearia sumi possunt; si sang. fluxus fuit cohibitus, videndum ut sang. reliquæ seu grumi resolvantur, si forsan portio quædam adhuc hæreat in pulmonibus & aliis partibus, quia aliàs contrahit maximam acridinem, corrôdit, unde phthisis, talia sunt sang. coagulatum resolventia, corall. (& acidum destruentia;) ocul. canc. Rhebarb. &c.

Compendiosa curatio quæ semper respondet voto, fit duobus medicamentis: primum est decoctum contra hæmoptysin & omnes fluxus sang. quod A. N. in sylva medicamentorum communicavit

pag. 410. in offic. cujus decocti ter de die ʒiv sumantur vel singulis horis matutinis.

Alterum est electuarium quod etiam A. N. habet ex conserv. rosarum, &c. egregium est, potest sumi ter de die ad uncis moschat. vel castan. magnitudinem, & semper superbibi potest decoctum; his multi hæmoptyci curati sunt.

Semen hyoscyami commendatur ab Heurnio in notis ad aphorism. Hippocrat. sed cave ne in nimia doli hoc narcoticum præscribatur.

C A S U S XVI.

De Cordis palpitatione.

HISTORIA.

Serenissima Princeps ac Domina Dn. Elisabetha, Bogislai XIV. ultimi Pomeranorum ex stirpe Gryphiæ Ducis, Vidua, quotiescunque per excandescentiam animo commovebatur, illico facies alias pallida, rubore suffundi, corpus incallescere, arteria inæqualiter & inordinatè moveri, ipsaque cordis regio quasi contemiscere & palpitare videbatur.

Ingrebant autem hæc omnia subito & pedetentim modo citius modo tardius remittebant.

RESOLUTIO.

Nihil aliud est quam motus convulsi-

vus cordis, cujus fibræ vellicantur & spasmodicè contrahuntur.

Oritur potissimum à sang. visciditate, qui sanguis viscidus in rarefactione suâ majus spatium occupat, unde cordis parietes valde dilatantur, unde pori in cerebro magis aperiuntur ut spiritus copiosius, impetuosiusque influant.

Sæpè oritur ab ira, ubi etiam aliàs statim tremorem in artubus, manibus observamus. Conveniunt cordialia frigida, aqua cordialis temperata, commendantur etiam medicamēta antiepileptica, &c. Inter alia excellunt remedia quæ habet D. Dolæus in Encyclopedia suâ Medicâ Capite de Palpitatione Cordis.

CASUM